

Midt i valgkampen bør man huske, at alle problemer ikke skyldes manglen på ressourcer

Børsen den 20 oktober 2022

Hvis den offentlige sektor har problemer eller ikke leverer service af en kvalitet, som matcher den private sektors eller borgernes forventninger, er den politiske diagnose næsten altid den samme: Er der noget galt, må man 'tilføre sektoren flere midler'.

Stort set alle problemer i det offentlige Danmark ses som mangel på ressourcer. Men i en valgkamp, der falder sammen med begyndelsen på en alvorlig økonomisk tilbagegang, er der presserende behov for at overveje, om alt faktisk er ressourceproblemer.

Det er klart for de fleste kommentatorer, at det er en implicit antagelse, man næsten aldrig taler om i dansk politik. Hvis den var korrekt, ville løsningen på de mange problemer, den offentlige sektor faktisk lider under, være meget enkel. Det ville blot handle om at tilføre sektoren flere midler og fordele dem smartere.

Der er dog to væsentlige problemer med argumentet. For det første fører antagelsen til, at partierne med jævne mellemrum overbyder hinanden i udspil om at give flere penge til særligt udvalgte områder med særligt udvalgte vælgergrupper. For det andet er det et væsentligt problem, at antagelsen ofte er forkert.

De økonomiske vismænd har for eksempel undersøgt to områder i uddannelsessektoren, der ofte diskuteres. I 2019 undersøgte de sammenhængen mellem tilskudsændringer til gymnasier og elevernes resultater, mens de i 2021 så på effekterne af tidlig indsats med højere normeringer i vuggestuer og børnehaver.

Vismændene fandt ganske tydeligt, at hverken højere normeringer i børnehaver eller større udgifter i gymnasieskolen gav noget synligt resultat. Analyserne viste f.eks., at gymnasieelevers gennemførelse, karakterer og tilbøjelighed til at læse videre ikke har noget at gøre med, hvor mange ressourcer deres skole har.

På samme måde har en række studier vist, at der ingen sammenhæng er mellem udgifter og resultater i uddannelse på tværs af lande. Der er med andre ord en række lande, der har meget højere udgifter til uddannelse, men opnår middelmådige resultater, og andre lande, der får høj uddannelseskvalitet ud af væsentligt færre ressourcer.

Til tider kan mange midler decideret føre til lav kvalitet, og selv løfter om flere midler kan i de værste situationer skabe såkaldte 'moral hazard' problemer: At organisationer lader være med at løse deres problemer i håbet om at modtage endnu flere midler. Den type problem er eksempelvis en central forklaring på, at SAS i 25 år har været i økonomisk uføre.

Det kætterske spørgsmål i debatten er derfor: Hvad hvis store dele af den offentlige sektor slet ikke har et ressourceproblem? For at kunne komme med løsninger på det offentliges store problemer,

som f.eks. anderledes ledelse, konkurrenceudsættelse og frihed til eksperimenter, må vi holde op med at tro, at alt er et spørgsmål om ressourcer.

Christian Bjørnskov